

คำวินิจฉัยของประธานวุฒิสภา

ความเป็นมา ประธานรัฐสภาแจ้งว่าได้รับหนังสือร้องขอจากเครือข่ายองค์กรประชาธิปไตย และองค์กรประชาชน ขอให้นำเสนอศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า นายอุกฤษ มงคลนาวิน มีคุณสมบัติ ถูกต้องตามมาตรา ๒๕๖ (๓) ของรัฐธรรมนูญหรือไม่ เพราะนายอุกฤษ มงคลนาวิน มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นศาสตราจารย์พิเศษ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมิใช่เป็นศาสตราจารย์ที่เป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ประธานรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า

(๑) คำว่า “ศาสตราจารย์” ตามมาตรา ๒๕๖ (๓) มีความหมายรวมถึง ศาสตราจารย์พิเศษด้วยหรือไม่

(๒) ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คำว่า “ศาสตราจารย์” ดังกล่าวมิได้หมายความว่ารวมถึงศาสตราจารย์พิเศษด้วยแล้ว ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการเสนอชื่อนายอุกฤษ มงคลนาวิน ของคณะกรรมการสรรหาคณาการศาลรัฐธรรมนูญต่อวุฒิสภา และการที่วุฒิสภามีมติเลือกนายอุกฤษ มงคลนาวิน เป็นคณาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริง

(๑) นายอุกฤษ มงคลนาวิน ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นศาสตราจารย์พิเศษ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๒ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๒

(๒) นายอุกฤษ มงคลนาวิน ได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาตามรัฐธรรมนูญและได้รับการคัดเลือกจากวุฒิสภาให้ดำรงตำแหน่งคณาการศาลรัฐธรรมนูญตามขบวนการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัย

๑. ประธานรัฐสภามีอำนาจเสนอเรื่องนี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือไม่ เห็นว่าประธานรัฐสภาไม่มีอำนาจที่จะเสนอเรื่องนี้ได้ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

(๑) การที่ประธานรัฐสภาจะอาศัยมาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้จะต้องปรากฏว่าเป็นกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”)

แต่เรื่องนี้ไม่มีกรณีใดอันจะถือได้ว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรใดเลย ทั้งนี้ได้มี ปัญหาขัดกันระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด คณะกรรมการสรรหาได้ดำเนินการสรรหาและเห็นว่า นายอุกฤษ มงคลนาวิน มีคุณสมบัติถูกต้อง ในขณะที่เดียวกันวุฒิสภาซึ่งรับรายชื่อจากคณะกรรมการสรรหา มิได้สงสัยในความถูกต้องแห่งคุณสมบัติของนายอุกฤษฯ แต่ประการใด และเมื่อพิจารณาจากหนังสือ ของกลุ่มคนที่ขอให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้วปรากฏว่าเป็นเรื่องของการขอให้ ดีความรัฐธรรมนูญในเรื่องคุณสมบัติตามมาตรา ๒๕๖ (๓) แต่ในเรื่องการขอให้ดีความรัฐธรรมนูญนั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานด้วยเสียงข้างมาก (ในกรณีที่วุฒิสภาเสนอขอให้วินิจฉัย ว่าวุฒิสภามีอำนาจที่จะไม่ให้ความเห็นชอบในการถวายคำแนะนำบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่ที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกาคัดเลือกส่งมาหรือไม่) ว่ากรณีดังกล่าวยังไม่มีผู้ใดโต้แย้ง ปัญหาจึงยังไม่เกิด (ทั้งๆ ที่สมาชิก วุฒิสภามีความเห็นแย้งกันเป็นสองฝ่าย และสมาชิกวุฒิสภานั้นก็เป็นสมาชิกแห่งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวจึงต้องผูกพันศาลรัฐธรรมนูญด้วย และไม่มีเหตุผลใดที่ศาลรัฐธรรมนูญ จะกลับคำวินิจฉัยของตนเอง

(๒) ประเด็นที่มีผู้หยิบยกขอให้ประธานรัฐสภานำเสนอศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เป็นเรื่องที่ สงสัยว่านายอุกฤษ มงคลนาวิน มีคุณสมบัติถูกต้องตามมาตรา ๒๕๖ (๓) หรือไม่ แต่ประเด็นที่ ประธานรัฐสภานำเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญกลับเป็นว่า “คำว่า “ศาสตราจารย์” ตามมาตรา ๒๕๖ (๓) มีความหมายรวมถึงศาสตราจารย์พิเศษด้วยหรือไม่” ซึ่งไม่ว่าคำตอบจะเป็นอย่างไรก็มิได้มีผลที่จะชี้ว่า นายอุกฤษฯ ขาดคุณสมบัติหรือไม่ เพราะมาตรา ๒๕๖ (๓) บัญญัติว่า “ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่า ศาสตราจารย์” ประเด็นคำถามจึงต่างกับที่มีผู้สงสัย การที่ประธานรัฐสภาอ้างว่ามีผู้สงสัยจึงเสนอเรื่องนี้ (ถ้าหากมีอำนาจทำได้) ก็ต้องเป็นเรื่องเดียวกับที่มีผู้สงสัย มิใช่ว่าเมื่อมีผู้สงสัยในเรื่องหนึ่งแล้วประธาน รัฐสภาจะเสนอเรื่องใดๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ เมื่อเรื่องที่ประธานรัฐสภาเสนอมาให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยเป็นคนละประเด็นกับที่มีผู้ขอจึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ที่ประธานรัฐสภาจะทำได้

๒. การสรรหาของคณะกรรมการสรรหาและการคัดเลือกของวุฒิสภาไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

เห็นว่าคณะกรรมการสรรหาและวุฒิสภาได้ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกโดยถูกต้องครบถ้วน ตามขบวนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญทุกประการ ทั้งในเรื่องกำหนดเวลา องค์ประกอบ ของคณะกรรมการสรรหา จำนวนที่สรรหา การดำเนินการตรวจสอบของวุฒิสภา การมีมติของวุฒิสภา ไม่มีขั้นตอนใดที่จะเป็นที่สงสัยได้ หากปรากฏในภายหลังว่าบุคคลใดขาดคุณสมบัติ มาตรา ๒๖๑ ได้บัญญัติ วิธีการแก้ไขไว้แล้ว กล่าวคือ ผู้ใดขาดคุณสมบัติย่อมต้องพ้นจากตำแหน่ง และจะต้องดำเนินการสรรหา

และคัดลอกกันใหม่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่เป็นเรื่องของการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เรื่องนี้อาจเทียบเคียงได้กับการที่รัฐสภาผ่านร่างพระราชบัญญัติแล้ว หากสมาชิกสงสัยในความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก็อาจเข้าชื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัตินั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัตินั้น เป็นอันตกไป โดยมีได้หมายความว่ารัฐสภากระทำการอันไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๓. มาตรา ๒๕๖ (๓) มีความหมายอย่างไร มีความเห็นดังนี้

(๑) บุคคลตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕๖ (๓) แยกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

ก. เคยเป็นรัฐมนตรี เคยเป็นกรรมการการเลือกตั้ง เคยเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เคยเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เคยเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เคยเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ข. เคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดีหรือเทียบเท่า

ค. ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์

(๒) อันตำแหน่งศาสตราจารย์นั้นจะพิจารณาว่ามีความหมายอย่างไร สมควรที่จะต้องตรวจดูกฎหมายของมหาวิทยาลัยทั้งปวงว่าบัญญัติไว้อย่างไร ซึ่งเมื่อตรวจสอบดูแล้วจะพบว่ากฎหมายจัดตั้งมหาวิทยาลัยทุกฉบับได้บัญญัติในเรื่องศาสตราจารย์ไว้เป็น ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่งบัญญัติว่า

คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีดังนี้

(๑) ศาสตราจารย์ ซึ่งอาจเป็นศาสตราจารย์ประจำหรือศาสตราจารย์พิเศษ

(ได้แก่พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. ๒๕๑๑ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๑๑ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๑๑ พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นต้น)

ตามบทบัญญัติดังกล่าวย่อมเป็นที่ชัดเจนว่า คำว่า “ศาสตราจารย์” จะเป็นศาสตราจารย์ประจำหรือศาสตราจารย์พิเศษก็ได้

ลักษณะที่สอง บัญญัติว่า

คณาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยมีตำแหน่งทางวิชาการ ดังนี้

(๑) ศาสตราจารย์

ศาสตราจารย์นั้นจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์พิเศษนั้น จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นหรือเคยเป็นอาจารย์พิเศษในวิชาที่ผู้นั้นมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษโดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัย

(ได้แก่พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๓๑ พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. ๒๕๓๓ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นต้น)

นอกจากศาสตราจารย์ทั้ง ๒ ประเภทดังกล่าวแล้ว กฎหมายจัดตั้งมหาวิทยาลัยเกือบทุกฉบับยังบัญญัติให้มีศาสตราจารย์อีกประเภทหนึ่งซึ่งเรียกว่าศาสตราจารย์กิตติคุณบ้าง ศาสตราจารย์เกียรติคุณบ้าง ซึ่งได้แก่ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ที่เป็นข้าราชการประจำมาก่อน และพ้นจากตำแหน่งไปโดยไม่มีความผิด โดยบางมหาวิทยาลัยก็กำหนดให้เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณในทันทีที่พ้นจากตำแหน่ง บางมหาวิทยาลัยก็กำหนดให้เป็นอำนาจของสภามหาวิทยาลัยที่จะแต่งตั้ง ทั้งนี้ โดยไม่ต้องนำความกราบบังคมทูลเพื่อโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง บางมหาวิทยาลัยได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าเป็นการแต่งตั้งให้เพื่อเป็นเกียรติยศ เช่น มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นต้น

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยทุกฉบับแล้วจึงอาจสรุปได้ว่าศาสตราจารย์หลักที่เป็นตำแหน่งทางวิชาการ และเป็นตำแหน่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์และผลงานทางวิชาการที่อยู่ในระดับเดียวกันและเป็นตำแหน่งที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง มีเพียง ๒ ชนิด คือ ศาสตราจารย์ประจำ ซึ่งเป็นข้าราชการประจำในมหาวิทยาลัยนั้น และศาสตราจารย์พิเศษ ซึ่งเป็นผู้สอนวิชาใดวิชาหนึ่งในมหาวิทยาลัยและมีความรู้เชี่ยวชาญในวิชาที่สอนแต่มิได้เป็นข้าราชการของมหาวิทยาลัยนั้น แต่ต้องสอนมาเป็นระยะเวลาตามที่กำหนดและมีผลงานทางวิชาการตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ความแตกต่างของศาสตราจารย์ทั้ง ๒ ประเภท อยู่ที่ประเภทหนึ่งเป็นข้าราชการประจำของมหาวิทยาลัย ส่วนอีกประเภทหนึ่งมิได้เป็นข้าราชการประจำของมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่การที่บุคคลใดจะได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ทั้งสองประเภทต่างจะต้องมียุทธศาสตร์เฉพาะที่เหมือนกัน คือ ต้องสอนมาเป็นระยะเวลาหนึ่งและต้องมีผลงานที่มีคุณภาพอย่างเดียวกัน ขบวนการในการพิจารณาก็ใช้หลักการเดียวกัน

มีผู้ให้ความเห็นว่าเมื่อมาตรา ๒๕๖ (๓) ใช้คำว่า “ศาสตราจารย์” โดยไม่มีคำต่อท้าย จึงต้องหมายความเฉพาะถึงศาสตราจารย์ที่เป็นข้าราชการประจำเท่านั้น การแปลเช่นนั้นเท่ากับเป็นการแปลเพื่อให้เป็นการตัดสิทธิของบุคคล และเป็นการฝ่าฝืนและไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติอื่นๆ ของรัฐธรรมนูญ ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อรัฐธรรมนูญกล่าวถึง “ข้าราชการ” ย่อมมีความหมายถึง ข้าราชการทุกประเภทและทุกฝ่าย ไม่จำกัดเฉพาะประเภทใดหรือฝ่ายใดเป็นการเฉพาะ แต่ถ้าที่ใดประสงค์จะให้หมายถึงข้าราชการประเภทใดโดยเฉพาะก็จะระบุไว้โดยชัดแจ้ง เช่น มาตรา ๑๐๕ (๘) มาตรา ๑๓๕ มาตรา ๒๐๗ และมาตรา ๒๗๕ เป็นต้น นอกจากนั้นถ้าแปลมาตรา ๒๕๖ (๓) ดังกล่าวแล้ว ก็จะเกิดความลักลั่นกันขึ้น กล่าวคือเมื่อพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยต่างๆ เขียนเป็น ๒ ลักษณะดังที่ได้แสดงไว้ข้างต้น จึงกลาย

เป็นว่า มหาวิทยาลัยใดบัญญัติไว้ในลักษณะที่หนึ่ง (คือบัญญัติว่า ศาสตราจารย์ ซึ่งอาจเป็นศาสตราจารย์ประจำหรือศาสตราจารย์พิเศษก็ได้) ผู้ที่เป็นศาสตราจารย์ประจำและศาสตราจารย์พิเศษย่อมถือว่าเป็น “ศาสตราจารย์” ตามความหมายของมาตรา ๒๕๖ (๓) ส่วนศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยที่บัญญัติไว้ในลักษณะที่ ๒ เฉพาะผู้ที่เป็นศาสตราจารย์ประจำเท่านั้นจึงจะอยู่ในความหมายของมาตรา ๒๕๖ (๓) การแปลเช่นนั้นจึงมีผลว่าบรรดาศาสตราจารย์พิเศษ ในสาขาวิชานิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช และมหาวิทยาลัยรามคำแหง ย่อมดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ ส่วนศาสตราจารย์พิเศษในสาขาวิชาเดียวกันจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลับดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้ ทั้งๆ ที่มาตรฐานการที่จะได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์พิเศษ มีมาตรฐานไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน จึงไม่น่าจะเป็นการแปลกฎหมายที่ชอบด้วยหลักการแปลความ

(๒) ความเห็นที่ว่า คำว่า “ศาสตราจารย์” มีความหมายเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ประจำเท่านั้น กล่าวคือ ต้องเป็นข้าราชการในตำแหน่งศาสตราจารย์ นอกจากจะไม่ชอบด้วยหลักการแปลความตาม (๑) ข้างต้นแล้ว เมื่อพิจารณามาตรา ๒๕๘ (๑) ประกอบด้วย จะเห็นได้ชัดเจนว่าการแปลเช่นนั้นเป็นการแปลที่ทำให้กฎหมายไม่มีผลบังคับ เพราะมาตรา ๒๕๘ (๑) บัญญัติว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ดังนั้นข้าราชการประจำที่ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ จึงเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้ เพราะจะขัดกับมาตรา ๒๕๘ (๑) จริงอยู่ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ให้เวลาที่จะลาออกจากตำแหน่งภายในเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ทันทีที่ลาออกจากราชการ ก็จะต้องมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง “ศาสตราจารย์” ทันที ความเป็นผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์จึงหมดไป ซึ่งจะแตกต่างจากศาสตราจารย์พิเศษที่เมื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์พิเศษแล้วก็จะคงดำรงตำแหน่งนั้นไปตลอดชีวิต นอกจากนั้น หากรัฐธรรมนูญประสงค์จะให้หมายถึงผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ประจำเท่านั้น บทบัญญัติในมาตรา ๒๕๖ (๓) ก็น่าจะต้องเขียนว่า “เคยเป็นรัฐมนตรี ฯลฯ หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดีหรือเทียบเท่า หรือศาสตราจารย์” ซึ่งก็จะอ่านได้ความว่า “เคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์” เมื่อความใน (๓) ดังกล่าวบัญญัติว่า “เคยเป็นรัฐมนตรี ฯลฯ เคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดีหรือเทียบเท่า หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์” จึงต้องหมายความว่า การดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ต้องเป็นการดำรงตำแหน่งอยู่ตลอดเวลาที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) กรณีจะเป็นประการใดก็ตามแม้จะวินิจฉัยว่า คำว่า “ศาสตราจารย์” ในมาตรา ๒๕๖ (๓) มีความหมายเฉพาะ “ศาสตราจารย์ประจำ” ก็มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปด้วยว่าตำแหน่ง “ศาสตราจารย์พิเศษ” เป็นตำแหน่งที่ “ไม่ต่ำกว่า” ศาสตราจารย์ประจำหรือไม่ เพราะมาตรา ๒๕๖ (๓) ใช้คำว่า “ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์” ซึ่งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย และข้อบังคับ

ของทุกมหาวิทยาลัยและขบวนการในการแต่งตั้งศาสตราจารย์พิเศษแล้วจะเห็นได้ว่า ตำแหน่งศาสตราจารย์พิเศษเป็นตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่า ตำแหน่งศาสตราจารย์ประจำ เพราะต่างก็ต้องมีคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง และผลงานทางวิชาการในระดับเดียวกันและต้องได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเช่นเดียวกัน

อนึ่ง สมควรกล่าวไว้เพื่อเป็นหลักฐานและเพื่อประโยชน์ในการศึกษาในเชิงการเมืองและในเชิงกฎหมายด้วย ดังต่อไปนี้

(๑) ในการตั้งประเด็นถามเพื่อขอมติขึ้น ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ได้ยืนยันตั้งประเด็นถามว่า คำว่า “ศาสตราจารย์ตามมาตรา ๒๕๖ (๓) มีความหมายรวมถึงศาสตราจารย์พิเศษด้วยหรือไม่” ซึ่งได้มีการทักท้วงว่าหากตั้งประเด็นถามเช่นนี้มติที่ได้รับจะไม่สามารถตอบคำถามของผู้ที่ขอให้ประธานรัฐสภานำเรื่องเสนอศาลรัฐธรรมนูญได้ เพราะแม้หากมีมติว่าศาสตราจารย์มีความหมายไม่รวมถึงศาสตราจารย์พิเศษด้วย ก็มีได้หมายความว่านายอุกฤษ ฯ จะขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๕๖ (๓) เพราะมาตรา ๒๕๖ (๓) ใช้คำว่า “ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์” และมีกรรมการศาลรัฐธรรมนูญ ๒ ท่าน (ท่านหนึ่งไม่ลงมติด้วย ส่วนอีกท่านหนึ่งลงมติว่า “ศาสตราจารย์ไม่รวมถึงศาสตราจารย์พิเศษ”) ได้ยืนยันในที่ประชุมว่าหากตั้งคำถามว่าศาสตราจารย์พิเศษ เป็นตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์หรือไม่ กรรมการท่านที่ออกเสียงจะมีความเห็นว่า ศาสตราจารย์พิเศษเป็นตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าตำแหน่งศาสตราจารย์ ส่วนอีกท่านหนึ่งอาจจะมีความเห็นที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจจะมีผลทำให้เสียงข้างมากเห็นว่านายอุกฤษ ฯ ไม่ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๕๖ (๓) ได้

(๒) ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๒๐ ของรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญได้มีมติให้นำวิธีพิจารณา ตามพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้บังคับ ตามวิธีพิจารณาดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติว่าการพิจารณาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขาดคุณสมบัติหรือไม่ จะต้องดำเนินการอย่างไร แต่มีบทบัญญัติที่ใกล้เคียงคือมาตรา ๖ อันเป็นเรื่องการวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาขาดคุณสมบัติและสมาชิกภาพต้องสิ้นสุดลง ซึ่งตามบทบัญญัตินี้กำหนดว่าจะต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งหมด ปัจจุบันตุลาการรัฐธรรมนูญมีทั้งหมด ๑๐ ท่าน จำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่จะเท่ากับ ๘ เสียง การลงมติของศาลรัฐธรรมนูญในกรณีนี้มีคะแนนเสียงข้างมากเพียง ๔ ต่อ ๓ ศาลรัฐธรรมนูญจะอาศัยเสียงดังกล่าววินิจฉัยว่านายอุกฤษ ฯ ขาดคุณสมบัติได้หรือ

นายมีชัย ฤชุพันธุ์

ประธานวุฒิสภา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ